והקדיחו יורה נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא לאו שהקדיחו לאחר נפילה דאיכא שבחא ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהקדיחו בשעת נפילה דליכא שבחא אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי נותן לו דמי צמרו ושבחו לימא שמואל לית ליה דרב אסי אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דצמר וסמנין דבעל הבית וצבע אגר ידיה הוא דשקיל אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין מיבעי ליה אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה תא שמע [א]הנותן טליתו לאומן גמרו והודיעו אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר עליו משום [ו]לא תלין נתנה לו בחצי היום כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין ואי ס"ד אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר משום בל תלין אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא דליכא שבחא סוף סוף למאי יהבה נהליה לרכוכי כיון דרככיה היינו שבחא לא צריכא דאגריה לביטשי ביטשא במעתא דהיינו שכירות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דלא אגריה לביטשי מסייע ליה לרב ששת דבעו מיניה מרב ששת [ב]קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אינו עובר ואמר להו רב ששת [ג]עובר לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי אמר שמואל בר אחא בשליחא דאיגרתא לימא כתנאי [ג]עשה לי שירים נזמין וטבעות ואקדש לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ד]אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה מאי ממון אילימא אותו ממון מכלל דר"מ סבר אותו ממון לא אלא במאי מקדשא אלא פשיטא מאי ממון [ה]ממון אחר וסברוה דכולי עלמא [ה]ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ודכולי עלמא [ו]המקדש במלוה אינה מקודשת מאי לאו באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי דר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ורבנן סברי [ז]אין אומן קונה בשבח כלי לא דכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא מיפלגי רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף ואי בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והכא במקדש במלוה קמיפלגי דרבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת ורבנן סברי [ח]המקדש במלוה אינה מקודשת

רבא

והקדיחו יורה. נתקלקל הצבע מעצמו: **לאחר נפילה.** לאחר שקלט הצבע ונעשה שבח בצמר: **לימא שמואל לית ליה דרב אסי.** הואיל ומהדר לאוקמי בהכי מתניתין ומהשתא לא עבדינן כרב אסי דהא קיימא לן [בכורות מט:] כשמואל בדיני: **אמר לך.** הא מתניתין דמשמע דאי הקדיח לאחר נפילה יהיב ליה נמי דמי שבחיה כגון שצמר וסמנין דבעל הבית דהא ליכא למימר אומן קונה בשבח כלי דסמנין הוא דמשבחי ליה וצבע שכיר בעלמא הוא ודאי אומן שהסממנין שלו קונה בשבח כלי ואין משלם אלא דמי צמרו: **דחויי מדחי ליה.** כלומר ממתניתין לא תסייעיה ולא משום דנשמע מינה דשמואל פליג אדרב אסי: **אמאי עובר.** הא זכותי קא מזכן ליה ניהליה ולא שכירות היא: **בגרדא דסרבלא.** פלוקי"ר בגדים: **לבטושי.** פלאר"ש בלע"ז ושכרו לדרכה והתנה עמו סכום הדריכות כל דריכה במעה דשכיר יום הוא ולא קבלן דליקני בשבחא: **ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא דלא אגריה למנין בטשי.** וקבלנות הוא וקתני עובר: **מסייע ליה לרב ששת.** לא גרסינן נימא: **נימא פליגא דרב ששת אדרב אסי.** דמדקאמר עובר קסבר אין אומן קונה בשבח כלי ולא זכיני ניהו וכיון דלא קני בשבחא היכא דנתן לו עלים לעשות מהן תיבה ועשאה ושיברה משלם תיבה: **בשליחא דאיגרתא.** דקבלנות היא שלא שכרו ליום אלא להוליך לו אגרת למקום פלוני בההיא קאמר רב ששת דעובר דליכא שבחא דליקני: **עשה לי שירין.** למידין משלי ואקדש לך בשכר פעולתך: **ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.** כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והויא ליה מלוה גבה ואי לאו דאומן קונה בשבח כלי משום שכירות לא לימא ר"מ דתתקדש דהמקדש במלוה אינה מקודשת דמלוה להוצאה ניתנה (ה) ואינה בעין אלא משום דקסבר אומן קונה בשבח כלי וכי יהיב (א) לה ניהליה מקדשה בשבחא [מה] דאית ליה בגוויה אף על פי שלא נתן לה ממון אחר ורבנן סברי לא קני ואינה מקודשת עד שיגיע ממון אחר לידה: **אינה לשכירות אלא לבסוף.** כי מהדר להו ניהלה הלכך לאו מלוה הוא:

רבא

הכא במאי עסקינן בצמר וסמנין דבעל הבית. הו"מ למפרך מאי דוחקיה לאוקמי בצמר וסממנין דבעל הבית ודוקא בשעת נפילה לוקמה בסממנין דפועל ואפילו לאחר נפילה אלא משום דלאו ליה עדיפות למיפרך:

דאגריה לביטשי. פי' בקונטרס שהתנה עמו סכום הדריכות כל דריכה במעה דשכיר יום הוא ולא קבלן דליקני בשבחא תימה מה ר"ל דמ"מ הרי קבלן הוא ולא שכיר יום ובהמקבל (ב"מ דף קיב. ושם) פירשה בע"א דאגריה לבטשי כשבא לבית הגרדי בוטשין ברגלים בתוך הכלי במים ומיהו לא בקבלנות עסקינן אלא בשכירות בין ישביח בין לא ישביח שכרו לפי מנין בטישות כך וכך בטישות בכך וכך מעות עכ"ל וי"מ דכי אגריה לבטשי עובר משום בל תלין אפשיטא קמייתא דבההיא ליכא שבחא וא"ת אמאי לא תירץ דבשכיר יום עסקינן וי"ל משום דקתני וגמר והודיעו ובשכיר יום מאי הודעה שייכא:

בשליחא דאגרתא. ההוא דלעיל לא מצי לאוקמי בשליחא דאיגרתא דהא בהדיא קתני הנותן טליתו אבל בענין דרב ששת דהכא ה"מ לאוקמי דאגריה לביטשא וא"ת והיכי מוקי לה בשליחא דאגרתא והא בהדיא בהמקבל (שם) פירש בעייתו דמספקא ליה אי אומן קונה בשבח כלי אי לא דקאמר בעו מיניה מרב ששת קבלן עובר בבל תלין או אין עובר אומן קונה בשבח כלי ואין עובר או אין אומן קונה בשבח כלי ועובר וי"ל שהם שאלו סתם וגמרא הוא שמפרש שאילתו כן שסבור שבזה מסתפק וכן אורחיה דגמרא לעיל בריש פ"ב (דף יט.) ובכמה מקומות ואין להאריך(ז):

אלא במאי מקדשא. אור"י דסברא הוא שאין מקודשת במה שמוחל לה שכרו אפי' לא יהא אומן קונה בשבח כלי אלא מלוה יש לו עליה והוא מוחל לה אין מקודשת שאין דעתה להתקדש עד שיבאו השירים והנזמים לידה ועוד אור"י ונראה לו עיקר שאפי' שניהם רוצים שימחלו קודם הגעת ממון לידה אינה מקודשת אע"פ שמתחייבת לו ראשון ראשון לפי שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף כיון שאין יכול לתובעה בדין שכרו עד שיגיע הממון לידה ואין חשוב כנותן לה כלום במחילתו עד שתבא שעה שיכול לתובעה בדין:

ואיבעית אימא דכ"ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. דאי אינה אלא בסוף (ב) כיון שנגמרה כל המלאכה שאין מתחייב שכרו אלא הכל יחד ואז מוחל לה בתורת קדושין לא חשיב מלוה ואין לדקדק מכאן דכן הלכה דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף כיון דלא מצי למימר בע"א אבל יש להביא ראיה מפ"ק דע"ז (דף יט: ושם(ח)) גבי הגיע לכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לבנותה וקאמר בגמרא אם בנה שכרו מותר ומפרש טעמא משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף איתמא מיתפרקא במכוש אחרון מכוש אחרון לית בה שוה פרוטה וליכא דפליג התם משמע דהכי הלכתא ואע"ג דקיי"ל דשכירות אין משתלמת אלא לבסוף אפי' למ"ד ישנה מודה דאין משתלמת אלא לבסוף כדנפקא לן באיזהו נשך (ב"מ דף סה. ושם) מדכתיב כשכיר שנה בשנה שכירות של שנה זו אין משתלמת אלא לשנה אחרת והא דאמר נמי דפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום הוי אפי' למ"ד אינה אלא לבסוף דכשחוזר בו ואין רוצה לפעול יותר אז הוא הסוף ולא נ"מ בפלוגתא דישנה לשכירות ואין לשכירות אלא לענין הך דשמעתא אי הויא מלוה אי לאו ולענין ההיא דע"ז:

רבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת. ותימה בפרק ב' דקדושין (דף מז.) אמר רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר מלוה הרי היא כפקדון ואם לא נשתייר הימנו כלום אינה מקודשת משום דאין בעין ואין סברא לומר דמה שהחזיר לה הנזמים חשיב כמלוה בעין כיון דאין אומן קונה בשבח כלי ועוד דאם כן אמאי אין מקודשת לרבי מאיר לאישנא דלעיל:

איתמ

מסורת הש"ס

א) ב"מ קיב., ב) ב"מ שם, ג) קדושין מח., ד) [קדושין ו: וש"נ], ה) [קדושין מז.], ו) [ד"ה אומן], ז) [ועיין תוספות נדה לב: ד"ה כי], ח) [ד"ה אלמא].

תורה אור השלם

ו. לא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: ויקרא יט יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ישנה וכו' וכי יהיב להו ניהלה מקדשה: (ב) תוס' ד"ה ואיבעית אימא וכו' אלא בסוף כיון שאין מתחייב שכרו אלא הכל ביחד כשנגמרה כל המלאכה ואז מוחל כנ"ל:

לעזי רש"י

פלוקי"ר [פלוקיי"ר]. לסרוק (צמר). פלאר"ש [פולידוריי"ש]. דריכות (לשם כיבוס).

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פי"א מהלכות שכירות הלכה ג סמג לאוין קפא טוש"ע ח"מ סימן שלט סעיף ו:

סז ג ד מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן כח סעיף טו והגה"ה שם:

סח ה מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע אה"ע שם:

סט ו מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעי' ו:

ע ז מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ד ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ג [רב אלפס ב"מ פ"ט דף קלד ועיין בטוש"ע אה"ע סימן כח סעיף טו בהג"ה]:

מוסף רש"י

והקדיחו יורה. שרפתו יורה, שהרתיחו יותר מדי (לקמן ק:). **נותן לו דמי צמרו.** והכא ליכא שבחא כלל, דהא נשרף לגמרי וליכא למימר אם השבח יותר (שם). **קבלנות.** אומן שקיבל עליו לעשות מלאכה בכך וכך ולא לשכירות ימים (ב"מ קיב.). **שירין.** אצעדה (במדבר לא) מתרגמינן שירין (קדושין מח.). **ואקדש אני לך.** בשכר פעולתך, שהזהב משלה הוא (שם). **אילימא אותו ממון.** שיחזירם לה לאחר שגמרם (שם). **מכלל דר"מ סבר אותו ממון לא.** בתמיה כלומר מכלל דכיון שעשאן דקאמר ר"מ אע"פ שלא באו לידה קא תמהה אלא במאי מקדשא (שם). **ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.** אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל השכירות, אלא כל פורתא ופורתא דעבד קמא קמא קני אגרא (ע"ז יט:) כל פריטה ופריטה כשנגמרה נתחייב בה בעל המלאכה לפועל בשכירות עשיית המלאכה, הלכך כשמחזירן לה הוה הויא לה מלוה למפרע (קדושין מח.). **המקדש במלוה.** דאמר לה התקדשי לי במלוה שהלויתיך (שם ו:) שמחל לה מלוה שחייבת לו (כתובות עד.). **אינה מקודשת.** אפילו ישנה בעין (קדושין מז.) דמשום דמעשה שלוותה ניתנה להוצאה, וברשותה קיימא והשתא לאו מידי יהיב לה (כתובות עד.) דקיחה משדה עפרון גמרינן, דיהיב מידי בשעת קדושין ומלוה להוצאה ניתנה וכבר כן שלה ומעות אחרים היא חייבת לו (קדושין ו:). **באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי.** כלומר הכא בשלא התנה להיות שכיר ימים אלא קבלן, שקבל עליו לגמור המלאכה בכך וכך, וכאומן קבלן כשמשביחו ועשה מן הזהב כלי קונה לזכות בכלי כשהוא משביחו קמיפלגי, ר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי, ואין כאן לומר ישנה לשכירות כו', דכל מה שמשביח אינו מלוה על הבעלים אלא בכלי הוא זוכה, וכשמחזירו לו בשכר הקלוע, הוויא שעתא הרי הוא כמוכרו לו, ורבנן סברי אין אומן קונה כו' והרי הוא כשאר שכירות (שם מח.). **אין לשכירות אלא לבסוף.** כשמחזירן לו והרי לשם קדושין הוא מוחלו אצלה ואין כאן מלוה כשמחזירן לה (שם) כדאמר באיזהו נשך (ב"מ סה.) כשכיר שנה בשנה, שכירות שנה זו משתלמת בתחילת שנה אחרת (ב"מ קי:).